

A FRANCIA SZOCIÁLIS KATOLICIZMUS

A FRANCIA KATOLICIZMUS az elmúlt évtizedek nehéz küzdelmei után kezd ismét magára találni és remélhető, hogy mindinkább elfoglalja a francia életben őt megillető helyet. Nem utolsósorban annak a sokoldalú szociális és karitatív tevékenységnek alapján, mellyel a francia katolicizmus kiveszi részét a szebb és jobb élet elméleti és gyakorlati előfeltételeinek megteremtésére irányuló munkában, ehhez mindenképpen joga is van. A francia lélekről bizonyos paradoxonnal mondja Distelbarth, hogy a francia hitetlenek keresztényebbek sok ország katolikusainál. Ha ez így túlzás is, bizonyos, hogy a franciában mindig van valami nosztalgia a kereszténység után s hogy lelke legmélyén mindig keresztény volt. A 900-as években az Egyház és Állam szétválásának idején sem lehet tulajdonképpen a francia nép vallásellenességéről beszélni. Inkább az antiklerikalizmusnak egy neme volt az, amely különösen a köztársaság alapításának éveiben, az 1873—78-as években fejlődött ki bizonyos katolikus körök royalista és konzervatív állásfoglalása következtében s azt a meggyőződést érlelte meg, hogy az Egyházat és Államot el kell választani. Ekkor kezdődött az állam részéről az üldözésnek az a szomorú korszaka, mely egészen 1914-ig tartott. A francia népet a politika hibái és bizonyos katolikusok szociális közömbössége idegenítette el. Azóta XIII. Leó, Albert de Mun, La Tour du Pin szociális katolicizmusának új nemzedéke nőtt fel. A katolikus szociális hetek, a keresztény szakszervezetek, a katolikus akció keretében megszervezett ifjúsági szervezetek munkája nem volt hiábavaló.

A francia katolicizmus mindinkább növekvő tekintélyét és súlyát csak öregbítette az „Action Française“-nek a közelmúltban bekövetkezett meghódolása, mellyel a jobboldali antiklerikalizmusnak egy neme tűnt el a francia életből s lehetővé téve a francia katolikusok egységét, azt újabb és még erőteljesebb munkára képesíti. Erről az eseményről a budapesti sajtó is részletesen beszámolt. De nagyobb prestige-nyeresége az Egyháznak, amelyet a Katolikus Akción, mint központi szervet keresztül fejt ki a nép és nemzet erkölcsi és társadalmi újjászűletésére irányuló erőfeszítésekben. Előtérben a francia család megmentése és a vallásos nevelés biztosítása áll. A francia bíborosok közös szövegben világítottak rá a születések kihagyásának nemzeti és vallásos szempontból mutatkozó végzetes következményeire. A válások nagy számával és az évente kb. 4—600.000 abortussal szemben sürgetik a család törvényes védelmét és követelik a vallásosság számára iskolában és egyebütt az őt megillető helyet. Erőteljes és a francia nép rokonszenvétől kísért harc indult meg a papság teljesjogú állampolgárságának kivívásáért. A katolikus „Temps Prés ent“ erkölcsi forradalmat hirdetett a nemzetet pusztító három fobaj: a születések kihagyása, az alkoholizmus és a pornográf-irodalom ellen.

A családi munkabér intézményének Franciaországban Belgium kivételével talán a világon egyedülálló fejlődése elsősorban azoknak a francia katolikus szociológusoknak a diadala, akik évek hosszú során át nem szüntek meg harcolni a hamis liberális axióma ellen, mely egyenlő munkának váltig egyenlő bért követelt. Ezzel szembeállították a helyes elvet: bért a munkás és családja tisztességes megélhetésének szükségletei szerint. E küzdelem eredményeképpen a családi bért biztosító kiegészítő pénztárak működését 1932 március 11 óta a törvény kötelezően írja elő az ipari és kereskedelmi munkaadók részére. Egy-egy département munkaadói, területi, vagy hivatásági alapon tagjai egy ilyen kiegészítő pénztárnak s az üzem jelentőségéhez képest járulnak hozzá annak betétjéhez. Ezzel elkerülhető egyrészt, hogy az üzemek a nőtlen munkásokat előnyben részesítsék, másrészt, hogy a munkavállalók előszeretettel az egyik, vagy a másik üzemet keressék. A jut-

tatás mértéke az első gyermek után a munkabér 5%-a, a második után 10%-a, a harmadik után 15%-a stb. Párisban eszerint például a családi pótlék egy háromgyermekes család részére átlag 5400 frank évente, ötgyermekes család részére átlag 10.800 frank, hétgyermekes család részére 16.200 frank, kilencgyermekes család részére 21.600 frank. 1939 április 1-től kezdve ezt a pótlékot növelik abban az esetben, ha az anya munkavállalás helyett a családi tűzhelyen marad. A szociális érzésű munkaadók belátták azt is, hogy nem elég a sokgyermekes családokat csak pénzzel támogatni, hanem ezenfelül különböző szociális intézmények létesítésével siettek segítségükre, így az 50 legjelentősebb kiegészítő pénztár mellett beteglátogató szolgálatot létesítettek, születési jutalmakat adnak és szülés esetén természetbeni segítséget nyújtanak. Ezeknek az intézkedéseknek következtében a gyermekhalandóság — egynapostól egyéves gyermekig — kb. 50%-kal kisebb az országos átlagnál a gondozott családokban, a születések száma pedig általában 22—50%-kal emelkedik az országos átlag fölé. Néhol valóságos „szociális ház”-ak állnak rendelkezésre a kasszák mellett, melyek a legkülönbözőbb természetű segítséget nyújtják az arra szoruló családoknak. Nyaralató akciókat bonyolítanak le, segítségre vannak a hivatásválasztásnál, gondoskodnak a munkaidő utáni oktatás ellátásáról a higiénié, a háztartás és a szellemi élet területein. Meg kell jegyezni, hogy ezek nem „karitás”-művek. Nem az a céljuk, hogy akár az államot, akár az egyéni kezdeményezést helyettesítsék, vagy fölöslegessé tegyék, hanem az, hogy a sokszor igen távoli állam helyett a diszkrét és gyors segítségnyújtást szolgálják.

A családról való törvényes gondoskodás nagyjelentőségű dokumentumának, a Code de Famille-nek a közelmúltban történt megjelenése is nem utolsósorban annak a türelmetlen sürgetésnek az eredménye, mellyel a francia katolicizmus lapjai segítségével annak megjelenéséért küzdött. A „Temps Présent” még a Code megjelenését közvetlenül megelőző napokban is gúnyos hangon bírálta a kormány halogató magatartását s nevelésesen mondotta, hogy a nemzeti szocializmussal szemben az a Franciaország akar Európa számára irányt mutatni, mely még ennyire életbevágó kérdésekben sem tud bizonyos belső'családellenes befolyások alól mentesülni. A Code-nek a családi pótlékra, az agrárlakosság városba özőnlésének meggátolására vonatkozó nagyjelentőségű intézkedései minden bizonnyal éreztetik majd hatásukat a francia élet legveszélyeztetettebb területein.

Meg kell emlékeznünk arról a nagyjelentőségű szociális munkáról is, melyet a francia katolikus szociális hetek fejtenek ki. A szociális hetek gondolata ismeretesen Marius Gonin lyoni kereskedőtől származik. Első elnöke Henri Lórin volt. Mai fejlődését és virágzását Eugéne Duthoit-nak, a lillei katolikus fakultáson a közgazdaságtan tanárának köszöni, aki Baudrillart bíborossal és Mgr. Julien-nel maga köré gyűjtötte a szociális kérdésekben illetékes értékes erőket. Az 1939. évi szociális hetet Bordeauxban tartották „Az osztályok problémája a nemzeti társadalomban és az emberiség rendjében” címmel. Sikere nagyrészt már megfelelő előkészítésében rejlik. A „Temps Présent” útján a szociális hét szervezője felkérte a lap olvasóit, hogy levelekben, megfelelő cikkek beküldésével közöljék vele saját társadalmi osztályuk gazdasági, erkölcsi helyzetét, törekvéseit és mentalitását. Módszere: „voir, juger, agir”, azaz látni, ítélni és cselekedni. Az idei szociális hét fenti célkitűzése értelmében tárgyalta az osztályok fogalmát, azok biológiai gyökereit, társadalmi kifejlődését és értelmét és felvetette a kérdést, megkeresztelhető-e ez a fogalom és elkerülhetetlen-e az osztályharc. A társadalmi osztály fogalmáról az előadások folyamán megállapították, hogy az nem kaszt, törzs, nemzetség, vagy rend középkori értelemben, nem is hivatáscsoport, vagy átmeneti szociális milió. Az osztály nem indi-

viduumok csoportosulása, hanem az ugyanazon gazdasági helyzetben élő, egyazon életmódot folytató s azért azonos érdekeltségű, egymást megértő családok összessége. Az osztály tehát szociális valóság, de nem teljes és befejezett, mert ehhez más osztályok közreműködésére van utalva. Osztályharc helyett tehát a társadalmi osztályok szolidaritása a helyes és követendő út, mind a nemzeti, mind az általános emberi társadalomban. Ennek a megteremtéséhez akar nevelni a Katolikus Akció olyan nemzedéket, mely a szolidaritást a szeretet nyelvére fordítva ismeri és gyakorolni kész.

A társadalmi osztályok szolidaritásának lehetőségébe és szükségességébe vetett meggyőződése folytán alkothatta meg a francia Katolikus Akció a különböző nagyszerű ifjúsági szervezeteket osztályalapon, amilyenek a J. A. C. (Jeunesse agricole chrétienne) és annak női tagozata, a J. A. C. F., valamint a J. O. C. és a J. E. C. (Jeunesse Ouvrière Chr., Jeunesse Écolière Chr.). Azzal a váddal szemben ugyanis, hogy ezzel megteremti és táplálja az osztályszellemet, azt felelhette, hogy az osztályszellem és tudat nem szükségképpen az osztályharc szelleme, mely egyedül rossz és elvetendő.

A keresztény szakszervezetek fejlődése az 1887-ben alakult első keresztény szakszervezettől, a „Syndicat des Petits-Carreaux“-tól, az 1919-ben megalakult „Confédération Franchise des Travailleurs Chrétiens“-ig és azóta napjainkig nagy utat tett meg s hatalma és befolyása nem is annyira tagjainak számában, mint inkább tevékenységének intenzitásában és a kölcsönös szociális segítség sokoldalúságában rejlik.

Mindennek a sokoldalú és intenzív szociális tevékenységnek az ütőerhálózatát az egész országot behálózó szociális titkárságok egyedülálló nagyszerű intézménye képezi.

A Szociális Titkárság olyan szervezet vagy intézmény, mely állandósult alakban a szociális restauráció munkájának szenteli magát a katolikus szociális tanítások alapján. Mint állandó szerv szolgálatai révén nehézségeikben segítségére van a különböző szociális jellegű intézményeknek, szervezeteknek és műveknek, propagandájukat előmozdítja, megfelelő kezdeményezéseket tesz s a lehetőséghez képest igyekszik megteremteni a különböző szociális szervek között a közjó szempontjából hasznos és szükséges kapcsolatokat.

Legfontosabb célkitűzése pontosan megfelel annak, melyet még XI. Pius pápa tűzött a „la France du Travail“ zarándokserg elé 1930 májusában: „Unir sans unifier, coordonner sans absorber, grouper sans confondre.“ A belga példa után franciaországi kezdeményezője Victor Bettencourt és P. Rutten voltak. Az egyes szociális művek autonómiájának sértetlenül hagyásával azok összehangolására és szolgálására törekszik. Szolgálatai nem egyes egyénekre terjeszkednek ki, hanem a közületekre és a szociális munkában közreműködni kívánó személyekre, akiket a szociális titkárságokba nem a saját hasznuk keresése vezet. Az általuk teljesített szolgálatok nemei főképpen ankétok, a szociális művek részére jogi tanácsadás, szociális alapítások, szociális oktatás: konferenciák, kurzusok, szociális tanfolyamok, szociális napok és hetek rendezése, propagandaszolgálat, az egyes szociális művek közti kapcsolatok megteremtése. Az egész országot behálózó Szociális Titkárságok központja „PUnion des secretariats sociaux de France“, Párisban van. (Secretariat Social de Paris, 92, rue de Varenne.)

A francia szociális katolicizmus tevékenységének csak főbb területeit érintettük, de már ez a rövid szemle is meggyőzhet arról, hogy a francia nemzeti újjászületésre irányuló erőfeszítések, amint eddig sem nélkülözheték a katolicizmusnak közreműködését, még kevésbé tehetik meg a mai súlyos időkben.

A magyarországi Actio Catholica sokat tanulhat a sikeres francia példából.

LACZA ISTVÁN